

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра української мови

СИЛАБУС

«ОСНОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ОРФОЕПІЇ»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

Освітня програма: В11.01 Українська мова і література.

Предметна спеціальність: В11 Філологія (за спеціалізаціями).

Спеціалізація В11.01 Українська мова та література.

Галузь знань: В Культура, мистецтво та гуманітарні науки.

Освітня кваліфікація: бакалавр філології за спеціалізацією (українська мова та література).

Затверджено на засіданні
кафедри української мови.
Протокол №1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	« Основи української орфоєпії »
Викладач	Семенюк Оксана Антонівна
Контактний телефон викладача	(0342) 59-60-08
Е-mail викладача	oksana.semeniuk@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	90 годин (3 кредити)
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу.
2. Анотація до курсу	
Курс «Основи української орфоєпії» є вибірковою навчальною дисципліною, що займає важливе місце в системі підготовки бакалаврів філології та доповнює вивчення сучасної української літературної мови, удосконалюючи рівень володіння нормами літературної вимови.	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета дисципліни – активізувати, поглибити та доповнити знання про систему норм літературної вимови, отримані студентами-філологами під час вивчення курсу сучасної української літературної мови.</p> <p>Завдання (цілі):</p> <ul style="list-style-type: none"> – висвітлити процес формування орфоєпічних норм сучасної української літературної мови; – поглибити знання орфоєпічних норм сучасної української літературної мови та забезпечити досконале володіння ними; – з'ясувати причини порушень норм літературної вимови; – виробити навички самоконтролю за дотриманням орфоєпічних норм у повсякденному спілкуванні. 	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>Інтегральна компетентність:</p> <p>Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Здатність спілкуватися державною мовою в усній і письмовій формах. 4. Здатність бути критичним і самокритичним. 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями. 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. <p>Фахові компетентності:</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні. 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії української мови. 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову в усній і письмовій формах, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя. 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації тексту. 11. Здатність до надання консультацій із дотримання норм літературної мови та культури мовлення. <p>Результати навчання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 10. Знати норми української літературної мови та вміти їх застосовувати у 	

практичній діяльності.

12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

14. Використовувати українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному) для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції української філології, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та / або навчання.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Семестр	Загальна кількість годин
III	90 годин

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова
III	B11 Філологія (за спеціалізаціями)	II	вибіркова

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	практичні заняття	сам. роб.
Тема 1. Орфоепія як розділ науки про мову.	2	2	4
Тема 2. Формування орфоепічних норм сучасної української літературної мови	2	2	12
Тема 3. Причини порушень орфоепічних норм. Типи вимовних помилок	2	2	8
Тема 4. Орфоепічні норми сучасної української літературної мови	4	8	20
Тема 5. Акцентуаційні норми сучасної української літературної мови	2	4	16
ЗАГ.:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни

За вивчення дисципліни студенти отримують максимально 100 балів. Розподіл балів: за роботу на практичних заняттях – 70% балів зі 100 семестрових (середнє арифметичне з усіх оцінок у 100-бальній шкалі*0,7), за самостійну роботу – 10% балів зі 100 семестрових (оцінку у 100-бальній шкалі*0,1), за індивідуальне завдання (орфоепічний портрет відомої людини) – 20% балів зі 100 семестрових (оцінку в 100-бальній шкалі*0,2).
Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		

	60 – 69	D	задовільно	
	50 – 59	E		
	26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. Політика навчальної дисципліни

Студенти повинні дотримуватися «Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 2)»
<https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf>

8. Рекомендована література

Основна література

- 1 Бондар О.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М.Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. К. : Академія, 2006. 368 с.
- 2 Погрібний М. І. Українська літературна вимова (аудіокнига). Частина перша (з чотирьох). URL: <https://youtu.be/jmA7kHE2w2k?si=hw-VFg4ooQQBUdV7>
- 3 Погрібний М. І. Українська літературна вимова (аудіокнига). Частина друга (з чотирьох). URL: https://youtu.be/M2we9m4p7cc?si=ZP8jw1IZ_4-eK0fe
- 4 Погрібний М. І. Українська літературна вимова (аудіокнига). Частина третя (з чотирьох). URL: <https://youtu.be/FVMmuPQ5O3U?si=GBCTwImo1kJOHNEZ>
- 5 Погрібний М. І. Українська літературна вимова (аудіокнига). Частина четверта (з чотирьох). URL: <https://youtu.be/G8w1u3hIWEk?si=LrGx5qqaxgvRd9Bn>
- 6 Семенюк О. А. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія : збірник вправ і завдань для студентів спеціальностей 035 Філологія (035.01 Українська мова та література), 014 Середня освіта (014.01 Українська мова і література). 3-тє видання, перероблене та доповнене. Івано-Франківськ : видавець Голіней О.М., 2025. 250 с.
- 7 Семенюк О.А. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія : збірник вправ і завдань. Івано-Франківськ : видавець Голіней О.М., 2018. 168 с.
- 8 Семенюк О.А. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія : збірник тестових завдань. Івано-Франківськ : видавець Голіней О.М., 2017. 82 с.
- 9 Сучасна українська літературна мова : підруч. / А.П. Грищенко та ін. К. : Вища шк., 2002. 439 с.
- 10 Сучасна українська літературна мова : підруч. / за ред. М. Я. Плющ. – К. : Вища шк., 2003. 430 с.
- 11 Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика / за ред. І. К. Білодіда. К. : Наук. думка, 1969. 436 с.
- 12 Сучасна українська літературна мова. Фонетика : навч. посіб. / Н. Плющ та ін. К. : ВПЦ «Київський університет», 2002. 173 с.
- 13 Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика : підруч. / А.К. Мойсієнко та ін. К. : Знання, 2013. 340 с.
- 14 Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія : навч. посіб. К. : Вища шк., 1981. 183 с.

Допоміжна література

- 1 Бас-Кононенко О.В. Вимовні норми як мірило милозвучності української мови (на матеріалі орфоепічних словників). Українська мова. 2019. № 1. С. 103–114. URL: https://iul-nasu.org.ua/pdf/ukrmova/1_19/10.pdf
- 2 Глуховцева К. Д. Складні питання сучасної української літературної мови. Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія.

Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія : навчальний посібник для здобувачів освітніх ступенів «бакалавр», «магістр». Вид. друге, доп. і переробл. Старобільськ : Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2021. 265 с.

URL: <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/8371/2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- 3 Глуховцева К. Д., Глуховцева І. Я., Барилова Г. К., Ковальова Н. В. Українська мова. Матеріали до вивчення орфоєпії : посіб. для студ. II курсу. Луганськ, 2007. 138 с.
- 4 Дружинець М. Л. Українська орфоєпія : історія, теорія, практика : навчальний посібник. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 122 с.
- 5 Дружинець М. Л. Українське усне мовлення: психо- та соціофонетичний аспекти : монографія. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 580 с.
- 6 Дружинець М. Л. Екологія українського усного мовлення: вимова приголосних звуків. Записки з українського мовознавства. 2020. Вип. 27. С. 3–13. DOI: <https://doi.org/10.18524/2414-0627.2020.27.206463>
- 7 Дружинець М. Л. Регіональна орфоєпія голосних: нормативність і девіації. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Германістика та міжкультурна комунікація». 2020. Вип. 1. С. 196–203. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2020-1-30>
- 8 Дружинець М. Л. Українське усне мовлення: психо- та соціофонетичний аспекти : монографія. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 580 с. URL: https://kulbabska.com/images/articles/pdf/2019/druzinec_m.l.monografia.pdf
- 9 Дружинець М. Л. Урсул А. Е. Комбінаторні зміни консонантів [д], [т]: соціофонетичний аспект. *Scientific Collection «InterConf»*, (123): with the Proceedings of the 1 st International Scientific and Practical Conference «Science in the Environment of Rapid Changes» (September 6-8, 2022). Brussels, Belgium: De Boeck, 2022. P. 128–133. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/1253/1280>
- 10 Дудик П. С. Наголошення слів і культура мовлення. *Дивослово*. 2003. №4. С. 19–20.
- 11 Микитин-Дружинець М. Л. Орфоєпічний стандарт української мови: історія та реалії. *Записки з українського мовознавства*. 2009. Вип. 18. С. 363–369. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2020-1-30>
- 12 Фаріон І. Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. 331 с.
- 13 Фащенко М. М. До проблем орфоєпії: африкати [д̣з] та [д̣ж] в українському літературному мовленні. *Записки з українського мовознавства*. 2009. Вип. 18. С. 369–376. URL: <http://zum.onu.edu.ua/issue/view/7862/3211>
- 14 Фащенко М. М. Орфоєпія дієслівних форм. *Записки з українського мовознавства*. 2000. Вип. 9. С. 42–51. URL: <http://zum.onu.edu.ua/issue/view/7854/3204>

Довідкова література

1. Головащук С. І. Складні випадки наголошення : словник-довідник. Київ : Либідь, 1995. 192 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Holovaschuk_Serhii/Skladni_vypadky_naholoshennia/
2. Головащук С. І. Словник наголосів. К. : Наук. думка, 2003. 320 с.
3. Орфоєпічний словник української мови : у 2 т. / уклад. М. М. Пещак та ін. Київ : Довіра, 2001. Т. 1–2. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Rusanivskyy_VM/Orfoepichnyi_slovyk_ukrainskoi_movy_V_dvokh_tomakh_Tom_1_A-N/
4. Погрібний М. І. Орфоєпічний словник. Київ : Вища школа, 1986. 629 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/pohribnyi_mykola/orfoepichnyi_slovyk/
5. Погрібний М. І. Словник наголосів української літературної мови. Київ : Радянська школа, 1964. 639 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Pohribnyi_Mykola/Slovyk_naholosiv_ukrainskoi_literaturnoi_movy_vyd_2-he_1964.pdf
6. Українська літературна вимова і наголос : словник-довідник / за ред.

М. Жовтобрюха. К. : Наук. думка, 1973. 724 с.
URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0002766>

Викладач:

кандидат філологічних наук, доцент
кафедри української мови

Оксана СЕМЕНЮК